

Руски министар иностраних послова је ових дана рекао у Анкари да је сигурно да ће тешка злоупотреба долара као видеће валуте напослетку довести до њене пропасти. Да ли је то заиста тако?

Ако је стабилност валуте повезана са поверењем у оног који је издаје, онда ствари не стоје добро са америчким доларом. Доналд Трамп се из Вашингтона бори против остатка света. Усред трговинског рат са Кином, он се закачио са Русијом и Турском а оне узвраћају ударац и то болно. Оне су довеле у питање водећу позицију светске силе - најпре када је реч о валути.

Како је све почело

Победнички поход долара је почео 14. фебруара 1945. на броду "Квинси" који је био усидрен и близини Суецког канала. У трбуху крстарице била је уређена једна соба за пријем гостију са неколико на брзину сакупљених фотеља и столова на оријенталном тепиху. Амерички председник Рузвелт је свом саудијском госту обећао војну заштиту а краљ Ибн Сауд се заузврат обавезао да ће нафтом убудуће трговати у доларима. Тако је та валута повезана са "црним златом". То је био срећан случај за САД, јер је потражња за нафтом наредних година стално расла, па тиме и потражња за доларима. Долар се све више користио у међународном пословању.

Тако је и данас. Међународни монетарни фонд (ММФ) процењује да се 62 одсто светских монетарних резерви чува у доларима. Поређења ради, евро чини 20 одсто тих резерви, а уедо јена и фунте је мањи од пет одсто. И 85 одсто свих девизних трансакција се одвија преко долара. Америчка Централна банка је стално подржавала глобалну водећу улогу долара и старала се о ликвидности.

Јер, управо је ликвидност долара и чинила ту валуту интересантном за улагаче. Економиста Бери Ајхенгрин каже да је у питању "бестидна привилегија" за САД. Али, ни он не види алтернативу. Јер, оба најважнија ривала имају своје проблеме: евро је, како каже Ајхенгрин, валута без државе, а кинески ренминби је валута са превише државе. Што значи: ако се евро нађе у кризи, нема владе која ће гарантовати за његову стабилност. А кинеску валуту контролише политичко вођство а не снаге тржишне привреде.

Ствар поверена

У САД се тренутно не може говорити о контролисаној ситуацији када је реч о политици и привреди. Председник Трамп се не либи да друге земље, па и Кину, оптужи да манипулишу ренминбијем, да би потом објавио твит са препорукама Централној банци како да води новчану политику: Та банка је до сада увек била поуздана, али откако Бела кућа неувијено даје препоруке и поставља захтеве када је реч о каматним стопама, није баш јасно да ли је неутралност те банке загарантована.

И економска политика Доналда Трампа је непоуздана. Његове акције често противрече једна другој: говори о великим трговинским споразумима, али су у дело досад спроведене само најаве о повлачењу САД из одређених споразума, а ниједан од обећаних нових дилова. Трговински спор са Кином, неизвесност у опхођењу са Русијом, спор са Турском због којег је вредност лире драстично пала... у актуелној ситуацији долар није тако сигурна лука.

Остаје питање: која валута ће убудуће давати такт? Русија и Турска су најавиле да ће се у међународној трговини вратити сопственим валутама - и да неће ићи околним путем, преко долара. Можда ће и друге земље да се поведу за њиховим примером. У том случају ће долар бити мање доминантан у глобалној трговини. Али, он ће остати најјача валута докле год се Сједињеним Америчким Државама и у највећем хаосу буде поклањало веће поверење него државама са другим валутама.

(Дојче веле)